

EUFRAT

řeka protékající dějinami

Město Cháran byl první Abramův cíl na jeho cestě z rodného Uru do zaslíbeného Kanaánu. Do tohoto prastarého města ležícího v dnešním Turecku došel poutník Ondra v minulé části našeho vyprávění. Cesta láká k putování, vydejme se dál za dobrodružstvím!

Podél průměrně 10 m hlubokého toku Eufratu (v aramejštině Efrat, tedy „sladká voda“) v Sýrii lze vedle naprosto dominujícího islámu tu a tam potkat (a skutečně jen velmi zřídka) vyznavače víry bahá'í či mazdaismu. Křesťanská menšina je naproti tomu v Sýrii poměrně silná; podél řeky v syrské oblasti poutník uvidí nejen historické křesťanské budovy, ale rovněž funkční kláštery a kostely převážně pravoslavných církví. Tradičně si zde zakládají na malování krásných ikon a bohatých liturgických rituálech, kde se nešetří kadidlem. V Sýrii jsou ještě stále místa, kde si poslechnete i aramejštinu. Křesťanství se do oblasti Eufratu rozšířilo hned v prvních staletích své existence; o Eufratu také na více místech hovoří Starý i Nový zákon křesťanské Bible.

Přibližně v polovině délky svého toku protíná Eufrat hranice Iráku, kterým plyne až ke svému cíli v Perském zálivu. Posledních 200 km po soutoku s řekou Tigris pod názvem Šatt al-Arab. Právě v dnešním Iráku napájely Eufrat a Tigris nejslavnější města v oblasti Mezopotámie – Eridu, Ur, Uruk, Nippur či Babylon. Dostali jsme se do dolního toku Eufratu na nějakém čase vznikla babylonská, později babylonsko-asyrská náboženství.

Kopie brány bohyně Ištar v ruinách Babylonu, Irák.

snem egyptských dělníků dostat se do Iráku za prací, která byla placena násobně více než v Egyptě. Je to pouhých 15 let, ovšem za tu

dobu byla tato krásná země podrobena mnohým zkouškám.

V této oblasti se stavěly nejstarší zikkuraty, rodila se opevněná města a na tabulky se klínovým písmem zapisovaly prastaré mýty a později první zákoníky. Starší sumerské náboženské představy se významně lišily od představ později přicházejících Akkadů. Jejich splynutím po nějakém čase vznikla babylonská, později babylonsko-asyrská náboženství.

Jednou z biblických výzev, která láká cestovatele v této oblasti, je poloha dávné babylonské věže, o jejíž stavbě nás Starý zákon informuje po vyprávění o potopě světa. Z textu víme, že lidé našli plán příhodnou ke stavbě v zemi Šinear (Gn 11, 2), což je širší označení pro Mezopotámii. Město, které spolu s věží budovali, se po Hospodinově zásahu (zmatení řeči) nazývalo Babel (zmatek). Babel je hebrejské jméno pro Babylon a zároveň slovní hříčka, neboť Báb El znamená brána Boží. Pozůstatky města Babylonu leží asi 90 kilometrů od současného hlavního města Iráku Bagdádu (s významem „Boží dar“, Bagh dád). Existují dvě nejrozšířenější hypotézy, podle kterých

se Babylonská věž nacházela buď ve městě Babylonu, anebo v Eridu, nejstarším městě Sumeru poblíž Perského zálivu, přičemž obě starověká města ležela na Eufratu. Většina badatelů se přiklání k názoru, že biblická Babylonská věž je totožná s Mardukovým chrámem (zikkuratem, tedy stupňovitou věží) v Babylonu, což odpovídá také informacím z eposu Enúma eliš. Marduk byl v jisté době nejvyšším akkadským bohem uctívaným coby dárce světla a moudros-

Město Maalula v Sýrii.

Indie až po Řecko a Egypt, včetně území Palestiny, tedy bývalého Severního Izraele a Judska. Kýros byl tolerantní vůči lokálním kulturám a náboženským kultům, pokud lidé uznali jeho politickou nadvládu. Proto umožnil Židům návrat do zaslíbené země. Mnozí se ovšem na Eufratu zabydleli, stali se úspěšnými a řeku již neopustili.

Nutno také dodat, že Eufrat nejdnou vlivem pevných náplav měnil své řečiště, a tak některá prastará města zanikla, když se „ocitla na suchu“. Pozdější pokles hladiny moře v Perském zálivu

Tabulka s klínopisem.

ti, pán bohů, ten, který zabil Tiamat, z jejíhož oka vytryskl Eufrat.

V sumerském klínopisném literárním dědictví je velmi důrazně diferencováno období před potopou a po potopě. Tabulky uvádí i města, která existovala před potopou. Zikkuraty, vysoké stupňovité věže tvaru pyramidy, nebyly v tehdejší době ničím neobvyklým; podle historiků se stavěly v době od 3. tisíciletí až do 6. století před naším letopočtem. Jejich pozůstatky, většinou pouze nejnižší patro, můžete navštívit v dnešním Iránu nebo Iráku. Je to mimořádný cestovatelský zážitek. Archeologové se domnívají, že na plošině třetího poschodí urského zikkuratu měla být svatyně obložená modře glazurovanými cihlami s místností zasvěcenou bohu či bohům. Jednalo se o tzv. svatební komnatu, kde se král při významných svátcích rituálně tělesně spojoval s velebnou ženou.

Patrně do oblasti tehdejšího města Uruku a Uru putovali Hebrejové z tehdejšího Judska do tzv. babylonského exilu. Elita vyvoleného národa byla násilně umístěna jihovýchodně od hlavního města Babylonu, v podstatě do míst, z nichž před více než tisíci lety odešel praotec Abrahám.

Babylonský exil na řece Eufrat trval od roku 586 př. n. l. do roku 538 př. n. l. Perský král Kýros v roce 539 př. n. l. porazil Babylon a založil nové světové impérium rozpínající se od

také znamenal, že původně pobřežní město Ur se dnes nachází poměrně daleko od pobřeží. Podle odborníků se řeka po soutoku s Tigridem před přibližně 16 000 lety nevlévala do Perského zálivu, ale plynula mnohem dál a vlévala se až do zálivu ománského.

Obecně lze říci, že lidé žijící na březích Eufratu jsou k poutníkům velmi pohostinní, i když v závislosti na aktuální bezpečnostní situaci někdy uzavřenější, ovšem osamělého poutníka vždy pohostí a většinou nabídnou i nocleh. Pohostinnost k poutníkům je na Eufratu hluboce zakořeněna a souvisí i s náboženstvím. Nezištnost především venkovanu je až udivující a inspirující. V Iráku stojí při odpočinku za ochutnání zdejší šawerma, falafel nebo sezamová pasta tahina. Silný čaj s kardamonem a skvělá káva se hodí po každé návštěvě památky nebo živého svatostánku.

Řeka, pramenící podle eposu z očí bohyně Tiamat, napájela kulturu, jež vystavěla babylonský zikkurat, slavnou Babylonskou věž. Po soutoku s Tigridem se vlévá do Perského zálivu, kde končí svou pouť prastarou Mezopotámií. V poslední etapě tvoří již pod názvem Šatt al-Arab hranici mezi Iráskem a Íránem. Jsme nyní na pobřeží Perského zálivu a tam už začíná jiný příběh.

Představa o podobě babylonské věže

Obnovený zikkurat ve starověkém Uru.

